

GRUP CLARIS

La situació política actual

Joan Ridaó

JOAN RIDAO

Nascut a Rubí (Vallès Occidental). Actualment és el Secretari General d'Esquerra Republicana de Catalunya i Portaveu d'Esquerra al Congrés dels Diputats.

Formació i trajectòria personal

Doctor en Ciències Polítiques i de l'Administració per la Universitat de Barcelona. Llicenciat en Dret per la Universitat Autònoma de Barcelona. Professor de Dret Constitucional a la Universitat Rovira i Virgili. Advocat. Doctorat amb la qualificació d'excel·lent cum laude; la seva tesi doctoral i recerca acadèmica posterior s'han centrat en l'estudi de coalicions polítiques i la governabilitat a Catalunya. Professor acreditat per l'agència estatal d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació.

Trajectòria cívica

Medalla d'Or del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Membre del consell directiu estatal de Nacions Unides a l'Estat espanyol. Membre de l'Institut Europeu de Drets Humans. Membre de l'Associació Catalana de Juristes Demòcrates. Membre de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats De Barcelona i membre del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya (COLCPIS).

Trajectòria política

Militant d'Esquerra des del 1988 i membre de l'Executiva Nacional des del 1990, en què ha exercit de secretari general adjunt de Relacions Polítiques i Formació, portaveu de l'Executiva Nacional i president del Consell Nacional. Membre de l'Executiva Nacional i de la Permanent Nacional d'Esquerra, partit en què ingressà el 1988 i en el qual ha desenvolupat diferents responsabilitats com la de secretari general adjunt, president del Consell Nacional i portaveu de l'Executiva Nacional. Escollit secretari general d'Esquerra en el 25è Congrés Nacional del partit, celebrat a Barcelona el 14 de juny del 2008.

Trajectòria institucional

Ha estat regidor de Rubí en dues ocasions (1991 i 1995) i conseller comarcal del Vallès Occidental (1991-1993). Diputat al Parlament de Catalunya (1995-2008). Portaveu del Grup Parlamentari al Parlament de Catalunya (2004-2008). Portaveu d'Esquerra al Congrés dels Diputats.

Volia començar pel capítol protocol·lari, però no per això menys sincer, agraint la invitació que m'heu fet per ser avui aquí. Crec que serà molt més profitós que faci una breu intervenció, encara que desconfieu sempre d'aquells que prometen brevetat quan comencen qualsevol tipus de locució, i segurament serà molt més interessant que donem pas al col·loqui i a les preguntes; crec que fins i tot pot ser molt més distès i profitós.

Si us sembla bé us faig cinc cèntims de com veig la situació general, tot i que tot és tan complex i tan difícil que francament no sé ben bé per on començar, però en qualsevol cas ara em ve al cap una conferència a València, de no fa gaires dies, en la qual el presentador parafrasejava una cançó –no sé si algú dels que esteu aquí recordeu aquella cançó de Golpes Bajos, un grup de música gallec dels anys vuitanta– que deia «*Malos tiempos para la lírica*». Doncs parafrasejant aquell títol de la cançó deia «*Malos tiempos para la política*», i efectivament no són bons temps gairebé per a res: ni per a l'economia ni segurament per a la política, per diferents motius. Si us sembla, però, el primer és aquest creixent allunyament o distanciament de la gent de la vida pública, i quan dic de la vida pública amb aquest eufemisme evidentment emmascaro el distanciament en relació amb la mal anomenada classe política i en relació amb els partits polítics, que segurament té a veure amb molts factors, oi?

Probablement, la reiteració d'episodis de corrupció en aquests últims temps hi ha ajudat bastant; segurament també la incertesa i la inquietud al voltant del futur de l'autogovern que es mostra en tot el llarg episodi que hem viscut, penós, que ha anat acompanyat de la tramitació del nou Estatut. La crisi econòmica aguda que estem patint i encara en el pou de la recessió –avui som l'única economia avançada del món i l'únic país del G20 que en aquests moments tècnicament encara està en recessió–, ens situa en un escenari molt complicat. No fa gaire temps, de fet fa un any i mig o dos anys, em sembla que la Secció Sociològica de l'Institut d'Estudis Catalans, per donar-hi una patina una mica més acadèmica i científica, va descobrir que el que ens passa als catalans és que estem perplexos. I després, la perplexitat –de fet la perplexitat

podria ser aquell clixé periodístic del català empenyat–, en versió i en paraules del conseller Maragall, seria la del català fatigat.

De fet l'Institut d'Estudis Catalans deia que hi havia dos motius pels quals es produïa aquesta situació psicològica. El primer era que Catalunya ha deixat de ser la locomotora hispànica. Per tant, allò que Vicens Vives deia als anys cinquanta del fet que Catalunya havia estat la fàbrica d'Espanya –i això havia estat a la base de la nostra autoestima col·lectiva durant molts anys–, ja no hi és; s'ha esvaït. De fet Espanya avui és un estat modern, avançat. Socialment i econòmicament va sol. En bona part amb els nostres impostos, Madrid és una megalòpoli peninsular, i nosaltres, doncs, evidentment hem anat avançant, però segurament –no diguem que ja no som el que érem, tot i que encara hem d'aspirar a ser un país que té un gran potencial, per cert, oi?– a ser un país dinàmic, competitiu, econòmicament avançat...

En segon lloc ens deia que hi ha un factor sobrevingut que ha impactat, com és la nova immigració –que hi té molt a veure, a més hem viscut ara fa poques setmanes un episodi a Vic que demostra, per cert, la dificultat que tenim per fer un debat i un discurs públic racional i sensat en relació amb aquest tema–, però que en qualsevol cas és un fenomen sobrevingut que ha impactat a Catalunya aquests últims anys i que ha suposat d'una banda un gran estrès per al nostre sistema d'estat del benestar i una gran pressió assistencial sobre la sanitat, l'educació i els serveis socials, però que en segon lloc ens ha portat a una situació que, *mutatis mutandis*, pot semblar una mica aquella de la Catalunya de la postguerra, de quan la Mercè Rodoreda va tornar a Catalunya i va dir: «Escolta'm, que complicat que és això: la gent ja no parla català pel carrer, també parla castellà!». Es referia a la vella immigració, però l'impacte de la nova immigració evidentment és un fenomen que té avantatges, però que també té inconvenients, i si voleu després en podem parlar.

I, en tercer lloc, aquell estudi també fa referència a unes circumstàncies que hem viscut aquests últims temps, com és tot el debat al voltant del futur de l'autogovern, i a més en un context d'incertesa, com la que es genera amb un

Estatut que està pendent en aquest cas d'una sentència del Tribunal Constitucional; i aquí hi ha una gradació: hi ha la gent que veu l'Estatut pujant les escales del Cadafalch, i la gent que encara el veu assegut a la banqueta dels acusats del Tribunal Constitucional. Però el cert és que la voluntat expressada pel poble de Catalunya de forma molt majoritària a les urnes en aquests moments es veu qüestionada per una eventual sentència del Tribunal Constitucional, que és un òrgan clarament deslegitimat, en la mesura que està caducat en bona part, i en segon lloc perquè és víctima de la instrumentalització política i partidista per part del PP i del PSOE; per tant, això no dóna una garantia del que pot passar i, encara més, això pot impactar de forma sobrevinguda en aquest calendari polític tan complex que tenim en aquests mesos que vénen fins a la convocatòria d'eleccions, que, previsiblement, si tot anés bé, hauria de ser durant la tardor d'enguany.

Bé, en segon lloc hem parlat de la crisi econòmica. Jo vinc amb bones dosis d'escepticisme d'una reunió a Madrid, en la qual hem parlat d'això que es diu el «*pacto de Estado*», perquè de fet no hi concorren els agents socials i econòmics, només hi ha partits polítics; no hi ha comunitats autònomes. Val a dir que les comunitats autònomes tenen un paper fonamental i tenen competències –per exemple competències actives d'ocupació i d'altres històries, etc.–. En qualsevol cas, ja és positiu el que s'ha fet avui, perquè qui més qui menys estava demanant fa un any al govern espanyol i a Zapatero que fessin dues coses –o tenia davant seu una disjuntiva–, una era governar... i per tant assumir, encara que tingués costos i fossin doloroses, les reformes estructurals del nostre model de creixement econòmic, i això no sempre té inconvenients, encara que crec que Zapatero és una mica víctima del pànic demoscòpic i també víctima d'aquest càlcul que no vol veure alterada la pau social, i per tant vol els carrers nets de sindicats, etc., i això a vegades tenalla.

La prova és que, als anys vuitanta, el govern socialista de Felipe González va ser molt més reformista i va afrontar la reforma del sistema públic de pensions, va fer algunes reformes estructurals i fins i tot va iniciar processos de reestructuració industrial molt dolorosos, i va guanyar les eleccions per majoria

absoluta. I l'alternativa és, si no s'atrevia a fer això, que almenys propiciés un gran acord i un pacte d'Estat amb el conjunt d'agents i actors polítics i econòmics implicats, i finalment després d'un any i mig –en què hem viscut una mica de tot– hem passat del negacionisme absurd de la crisi a minimitzar-ne l'impacte, fins a acabar acceptant la crisi, com és lògic, però a partir d'un rosari de mesures, algunes de positives, altres no, que en bona part han fracassat.

La mostra és que tots els indicadors econòmics que tenim sobre la taula són negatius; són incontestables. Tenim un atur de més de quatre milions de persones al conjunt de l'Estat –600.000 a Catalunya–, un dèficit públic de l'11,4% del PIB, i estem vivint la segona crisi, o una crisi sobre la crisi, aquella crisi que no origina una crisi del mercat financer no provocada pel mercat de treball, sinó sobretot pels desajustos del nostre model de creixement econòmic. No es van solucionar en l'etapa, o en la fase de bonança del cicle econòmic, i em refereixo, lògicament, com sabeu, a la bombolla immobiliària, etc.

Doncs ara s'hi afegeix una segona crisi com a conseqüència del sobreesforç que s'ha hagut de fer des de l'àmbit públic, amb un dèficit públic molt important i un endeutament que anirà creixent i que podria arribar aquest any al 75%, i que per tant ha provocat un cert neguit i una inquietud en els mercats financers, que és el que en bona part està en la base d'aquesta gesticulació de Zapatero davant dels mercats financers i davant de la Unió Europea, enviant un missatge de sacrificis, d'austeritat, i també de la voluntat, ara sí, per propiciar grans acords amb l'empresa econòmica en grans qüestions a què espero que puguem arribar, i em refereixo a qüestions com el mercat de treball, i quan dic mercat de treball l'única línia vermella que nosaltres, com a Esquerra Republicana, hi volem posar és que quedi molt clar que el problema de mercat de treball no és un problema, en el nostre cas, de sortida, és a dir de costos o d'acomiadaments, sinó un problema d'entrada, és a dir: com fem més flexible el mercat de treball per adequar la contractació, les necessitats productives, etc. Però també més flexible a l'interior de les empreses, cosa que té molt a veure amb la mobilitat geogràfica funcional i amb la polivalència; que té a veure també amb la qualificació professional, fins i tot amb el salari; que vol dir també

més oxigen per a la negociació col·lectiva; que vol dir també fomentar la contractació indefinida i penalitzar o dificultar encara més la contractació temporal, i que té a veure sobretot amb una especial atenció i protecció d'alguns sectors i d'algun col·lectiu, com els joves que tenen dificultats encara afegides per accedir al mercat de treball. Vol dir, també, parlar d'austeritat. I quan parlem d'austeritat no només parlem de reduir, que s'ha de reduir la despesa del personal i del conjunt de les administracions públiques; per tant l'Estat s'ha d'aprimar, però hi ha altres mesures que es poden prendre.

El nostre diferencial de productivitat del sector públic espanyol en relació amb Europa és de 5,7 punts del PIB; és una brutalitat; és una administració no només sobredimensionada, sinó ineficient. Per tant algú finalment haurà de posar el cascavell al gat i afrontar una reforma estructural també del nostre sector polític, que és difícil. A Catalunya hem començat a fer-ho en alguns àmbits –abans en parlava en privat–, com per exemple en l'àmbit de l'ensenyament. Això a Europa ho ha fet tothom, fins i tot l'estat del benestar escandinau s'ha anat reinventant. També els conservadors suecs allò del *thatcherisme* a la sueca, que vol dir mantenir estructures molt potents a l'estat del benestar, però introduint elements de gestió eficient; per tant una reforma del sector públic. També una lluita contra el frau fiscal, que, com diuen, «*también existe*» –encara que sembla que ningú en vol parlar– i és el 23% del PIB (i per tant estem parlant de 90.000 milions d'euros que cada any eludeixen la hisenda pública). I això també és un element molt important. Aquí també vull dir que hi posem una línia vermella: per a nosaltres el gran objectiu és assolir la reactivació econòmica, la recuperació de la riquesa i evidentment també el manteniment de la protecció social. Ja sé que és gairebé la quadratura del cercle anar reduint equitativament el dèficit públic per arribar a aquest objectiu d'estabilitat del 3% del PIB l'any 2013 (que és l'horitzó i el compromís d'Espanya amb la Comissió Europea), però nosaltres creiem que no es pot forçar la màquina i no es pot fer entrar amb calçador, i sobretot fer-ho sense mà esquerra, i per tant aquest ha de ser un procés lent i progressiu i probablement un objectiu fonamental que, en definitiva, no hem de sacralitzar. És crear ocupació, perquè si creem ocupació i riquesa això evidentment acabarà

revertint en altres aspectes, i per tant no volem sacralitzar aquest objectiu d'estabilitat, per exemple, forçant un debat inoportú i que a més jutgem com a inconvenient en relació amb el sistema públic de pensions, i m'explico: hem d'obrir el meló a llarg termini, per tant hem d'estructurar el sistema públic de pensions, entre d'altres coses perquè d'aquí a trenta anys ens podem trobar perfectament que hi hagi tanta població activa com passiva.

Ara, en plena crisi econòmica, amb quatre milions d'aturats i amb les dificultats que tenim per plantejar sense anestèsia i de forma senzillament poc premeditada una reforma del sistema de pensions, que consisteix bàsicament a allargar l'edat de jubilació als seixanta-set anys –quan és una mesura que per cert Sarkozy l'ha plantejada, però se l'ha haguda d'embeinar–, a Alemanya tenen una mitjana de jubilació que està a l'entorn dels seixanta anys. Quan aquí són seixanta-tres anys i deu mesos, quan al fons de reserva hi ha 62.000 milions d'euros, quan l'any passat malgrat la crisi el sistema va generar un superàvit de 8.500 milions d'euros, em fa l'efecte que generar aquesta inquietud i aquesta preocupació al voltant de la viabilitat del sistema públic de pensions sembla injustificat, si no és que hi hagi la voluntat per part del sector privat d'anar derivant una part del nostre sistema de protecció cap al sector privat. I no vull preguntar aquí quants dels presents tenen un fons de pensions, però segurament la majoria, per no dir tots, en tenim un, oi?, i per tant hi ha molta gent aquí i fora d'aquí que té molt d'interès en aquest tema, oi?

Per tant –d'això n'hem estat parlant avui–, espero que finalment hi hagi algun tipus d'acord a partir del dia d'avui, amb el qual es veurà si realment el govern espanyol vol, com deia avui al migdia, escenificar un acord.

Aquí també hi ha un element molt important a tenir en compte, i és l'actitud del PP. Sincerament, tinc la impressió que el PP no sap què vol en aquests moments; és a dir: jo crec que està basculant entre aquells que volen rebentar-ho tot, i per tant en definitiva esperar que el govern espanyol caigui com a fruita madura –i hi ha motius per poder pensar que això es podria donar, perquè si fins ara Zapatero no havia mogut fitxa, entre altres coses és perquè actuava

amb un càlcul egoista i partidista, i pensava que l'any 2012, que hi ha eleccions generals, segurament la crisi l'hauríem superada, i per tant pensava: «Per què haig de donar oxigen a l'oposició si me'n puc sortir sol, i per tant el comportament de l'economia espanyola cíclicament des del 29 fins ara ens diu que n'acabem sortint, més tard, però sortim de la crisi?». Però en canvi, diguem que la profunditat i l'agudesesa de la crisi l'ha obligat a fer el contrari–; i després a l'interior del PP hi ha l'actitud dels qui pensen que segurament cal allargar la mà, cal allargar la mà... Una cosa que per cert Convergència i Unió ha fet en l'àmbit estatal, però que en canvi no està disposat a fer a Catalunya, encara que a Catalunya també tenim la tradició aquests últims anys, en què hem pogut propiciar diferents acords amplis entre govern i oposició; però no deixa de ser una mica paradoxal –segurament perquè estem en un any electoral, i amb això volia acabar, doncs– que Convergència i Unió no tingui la mateixa actitud que té en aquest cas en l'àmbit de l'Estat, oi?

I acabo parlant precisament d'aquest any electoral i la situació política a Catalunya. Bé, abans he parlat d'una veritable incògnita que hi ha en l'escenari polític, i aquesta és la sentència del Tribunal Constitucional. Crec que és l'únic factor que podria distorsionar i precipitar fins i tot un avançament electoral, però els dic el que en penso. Jo era dels que tenia ganes de posar fi a un debat important, però que havia hegemonitzat l'agenda política de forma asfixiant aquest mandat, aquesta legislatura, com és el debat del finançament. Ara, com que la memòria és molt efímera i molt fràgil, sobretot en política, vostès no se'n recordaran, però durant dos anys i escaig cada dia vam estar parlant del finançament; hi va haver un acord que evidentment no arribava al 100%, però que nosaltres jutgem com a satisfactori i que ha durat mig telenotícies. És a dir, segurament si l'haguéssim tancat en fals o malament encara n'estaríem parlant. El fet d'haver-lo tancat bé fa que gairebé l'hàgim amortitzat, però, bé, això va tenir un inconvenient; millor dit, un avantatge i un inconvenient: un avantatge que és que podíem tancar la carpeta, aquesta vegada definitivament –aquest és un dossier que ja hem pogut tancar feliçment almenys fins d'aquí a quatre anys, quan s'hagi de renovar el model–; però ha tingut un inconvenient, i és que hem tingut el llistó tan amunt durant aquesta legislatura que en bona

part és el problema de l'anterior legislatura, quan tot el debat polític girava al voltant de la confrontació Catalunya Espanya, és a dir: en el moment que el tripartit sacseja el debat sobre el model territorial amb l'Estatut, el que ha provocat com a conseqüència immediata és aportar o emascarar tota l'obra de govern del tripartit.

Jo els deia que era partidari de forma decidida de tancar el debat del finançament, perquè almenys aquest govern tingués un any de marge i un any de coll per explicar i fer brillar una mica l'obra de govern, per explicar la feina feta. Vostès veuran quan acabem el mandat com tots els indicadors, comparant l'any 2003 amb ara, demostren que aquest govern ha fet una feina extraordinària, des del punt de vista de triplicar la inversió per capita (15,34) més que duplicar-la... Tota la cooperació amb el món local, l'aprovació de lleis i icones de caràcter social, la llei de serveis socials... Moltíssimes coses! Però com l'altre dia reconeixia no sé qui –el mateix Ernest Maragall; de fet estava una mica implícit en el seu discurs–, aquesta feina no es coneix; probablement perquè el govern i els partits no han excel·lit a l'hora de comunicar, i per tant això forma part de la passió d'aquest govern indiscutiblement, però en bona part també com a conseqüència que el debat polític ha anat derivant o ha anat orientat bàsicament a qüestions de gran profunditat, que han anat condicionant l'agenda política i el dia a dia.

Bé, espero que puguem acabar el mandat. Però els dic que sóc plenament conscient, i amb això sóc honest, que de cara al proper cicle polític i electoral no n'hi ha prou amb la feina feta. Les enquestes que nosaltres manegem ens diuen molt bé que primer –constato– la gent no sap què fa aquest govern, i en segon lloc que valora molt més quines són les estratègies de cara al futur. Per tant, en aquestes eleccions estem vivint també coses molt importants, del tipus, que quedi clar, qui es vol quedar com estem ara i qui vol saltar la paret. En definitiva estem davant de l'atzucac i crec davant del fracàs de l'autonomisme i davant de les dificultats també d'encaixar una reforma federalitzant de la Constitució, tenint en compte les dificultats de l'actitud refractària del PP i el PSOE. Sincerament, crec que des del punt de vista de l'autogovern –no em

preguntin per què, no ho sé— experimentarem canvis en els propers anys, i per tant si els sembla ho deixo aquí, perquè he anat dibuixant i plantejant diverses qüestions i si els sembla a partir d'ara em sotmeto a les preguntes que vostès em vulguin fer. Els reitero el meu agraïment. Moltes gràcies.

Hotel Claris, Barcelona, 25 de febrer de 2010